

Statenvoorstel 34/13 A

Voorgestelde behandeling		Mei 2013
Statencommissie	:	Ecologie en Ruimte, 31 mei 2013
PS-vergadering	:	21 juni 2013

Onderwerp

Grondstrategie realisatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS) – kaderstellend

Datum

13 mei 2013

Documentnummer

3411424

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

Gedeputeerde Staten hebben de nota grondstrategie voor de EHS in concept vastgesteld. De decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincie en de vaststelling van het natuurbeleid door Provinciale Staten hebben ertoe geleid dat de provincie haar grondstrategie voor de realisatie van de EHS moet actualiseren. Bij deze actualisatie is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van partners in Brabant voor de realisatie van de EHS uitgangspunt. Dit leidt ertoe dat de realisatie van de EHS door meer partijen wordt gefinancierd en dat meer partijen in aanmerking komen als natuurbeheerder op te treden. De benodigde actualisatie betreft onderdelen die tot de kaderstellende bevoegdheid van PS behoren.

Het voorstel

PS besluiten:

1. dat het Gedeputeerde Staten is toegestaan om de verwerving in de rijks EHS te beperken tot één of meer prioritaire gebieden;
2. dat Gedeputeerde Staten bij de vaststelling van hun grondbeleid voor de (rijks- en provinciale) EHS en bij het (doen) uitvoeren hiervan de volgende kaders in acht moeten nemen:
 - a. gemeentelijke gronden (of gebouwen) worden alleen voor de EHS verworven indien de gemeente in overleg met de provincie deze inkomsten voor 50% investeert in ‘nieuwe natuur’ (EHS/EVZ/via stimuleringskader Groen-Blauwe Diensten) aanvullend op haar reguliere budget voor natuur en landschap in het buitengebied.

Datum

13 mei 2013

Documentnummer

3411424

- b. bij subsidiëring of verkoop van gronden (of gebouwen) voor de EHS worden terreinbeherende organisaties zoals Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en Natuurmonumenten op gelijke voet behandeld met andere initiatiefnemers van projecten voor de realisering van de EHS;
 - c. onteigening van gronden (of gebouwen) voor de EHS wordt slechts ingezet na goedkeuring van GS, indien dit noodzakelijk wordt geacht om tot realisering te komen van de doelstellingen voor de EHS in een gebied (“verwerving laatste cruciale kavel(s)”);
3. In te stemmen met een mogelijke voorfinanciering van rijks EHS vanuit BrUG middelen m.d.v. dat voor strategische aankopen rijks-EHS rijksdekking en liquiditeit (te genereren uit de verkoop van ruilgronden) geborgd is.

Aanleiding

De decentralisatie van het natuurbeleid en het herziene provinciale natuurbeleid in ‘Brabant Uitnodigend Groen’ leiden ertoe dat de grondstrategie voor de realisatie van de EHS moet worden herzien. Het is noodzakelijk dat deze herziening is vastgesteld voordat de realisatie van de EHS weer wordt voortgezet in de nieuwe constellatie van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Onder meer externe partijen moet duidelijkheid geboden worden over de kaders waarbinnen zij moeten functioneren bij de realisatie van de EHS vanuit een eigen initiatief zoals in de Mark, Maashorst en Scheeken de Mortelen.

Bevoegdheid

De bevoegdheid om de kaders te bepalen voor de grondstrategie voor de realisatie van de EHS berust bij PS. De nadere uitwerking van de grondstrategie is een bevoegdheid van GS. De onderdelen uit de grondnota EHS welke een besluit van PS vragen zijn in de beslispunten opgenomen. De overige onderdelen van de grondnota behoren tot de bevoegdheid van GS.

Vaststelling van de kaders door PS en de nadere uitwerking door GS moeten duidelijkheid bieden voor de realisatiemogelijkheden van de EHS. De voorgestane werkwijze om de EHS te realiseren waarbij externe partijen actief de realisatie oppakken via een ingediend projectvoorstel vraagt om heldere kaders die in deze nota zijn beschreven. Daarnaast geeft de nota sturing aan interne processen ten aanzien van grond en middelen die nodig zijn voor een effectieve grondstrategie.

Doel

Het statenvoorstel levert de benodigde kaders voor een slagvaardig en efficiënte wijze van realisatie van de EHS. Hiervoor is het nodig om keuzes te kunnen maken in EHS gebieden die afgerond kunnen worden en dus ook welke vooralsnog niet zullen worden afgerond. Ten behoeve van de afronding van gebieden is het nodig om van gemeenten gronden te kunnen verwerven en is de mogelijkheid om in de ultieme situatie het onteigeningsinstrument in te kunnen zetten nodig.

Gestreefd wordt naar gelijke behandeling van alle mogelijke eindbeheerders van de EHS zoals deze noodzakelijk wordt geacht vanuit de Europese regelgeving.

Datum

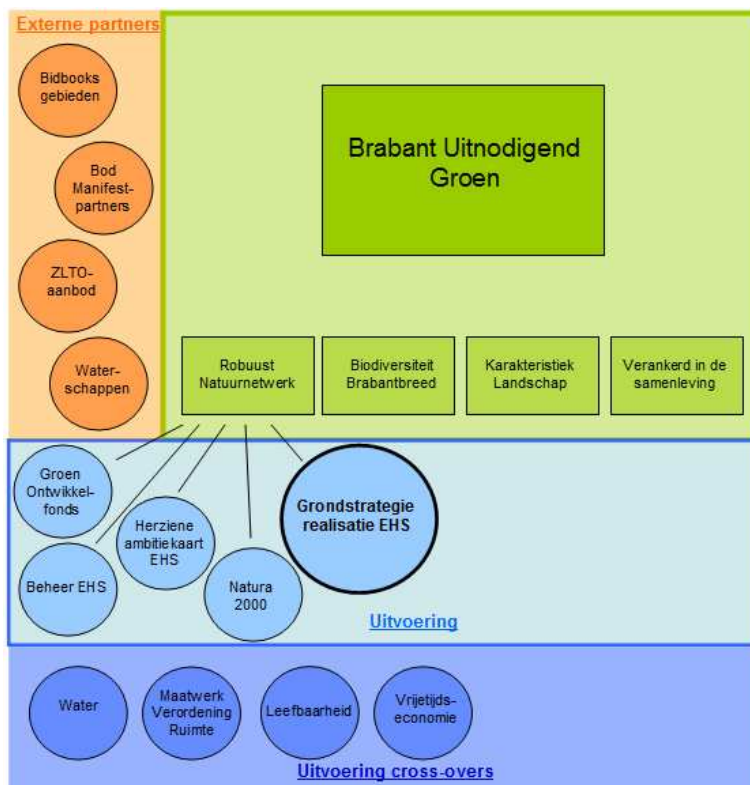
13 mei 2013

Documentnummer

3411424

Onderlinge samenhang dossiers

Het dossier grondstrategie realisatie EHS is een van de onderwerpen die wij uw Staten in het kader van de uitvoering Brabant Uitnodigend Groen (BrUG) aanbieden. Andere hiermee samenhangende onderwerpen waarover wij u parallel informeren zijn: het Groen Ontwikkelfonds Brabant, de ambtkaart EHS: spelregels voor herziening en beheer EHS. Deze onderwerpen dragen bij aan de realisatie van het doel Robuust Natuurnetwerk uit het BrUG. Onderstaand schema geeft de samenhang aan. Een overzicht van de stand van zaken uitvoering BrUG bieden wij u later aan in een op te stellen uitvoeringsprogramma.

Argumenten

1.1 Prioriteren in de rijks EHS is noodzakelijk met beperkte middelen toch hele gebieden af te kunnen maken

Prioritering van de rijks EHS is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat EHS gebieden ook daadwerkelijk kunnen worden afgerond. Bij versnippering van de beperkt beschikbare rijksmiddelen kunnen gebieden niet worden afgerond en daarmee niet effectief worden ingericht. Met name ten aanzien van het waterbeheer is dat van groot belang.

Zodra extra middelen beschikbaar worden gesteld zoals de regeerakkoordmiddelen voor natuur (€ 200 mln. landelijk voor verwerving, inrichting en beheer) kan de lijst van prioritaire projecten worden geactualiseerd. Focussen van de inzet van middelen is echter essentieel om tot afronding van gebieden te komen.

1.2 Prioritering draagt bij aan de duidelijkheid voor burgers en bedrijven

De prioritering van projecten leidt er ook toe dat verkopende partijen weten in welke EHS gebieden de provincie voornemens is om op korte termijn de EHS af te ronden en waar verkoop ten behoeve van de EHS mogelijk is.

2.a Aankoop EHS grond van gemeenten ondervoorwaarden wordt weer mogelijk omdat de EHS anders niet kan worden ingericht.

Het betreft slechts een beperkt aantal gemeenten die grotere arealen landbouwgrond in bezit hebben binnen de EHS. Gebleken is dat het afschaffen van de mogelijkheid om met name van gemeenten gronden te kopen in de EHS de realisatie van de EHS in de weg staat. Daarnaast wordt een beperkt aantal gemeenten onevenredig getroffen ten opzichte van andere gemeenten die geen gronden in bezit hebben in de EHS.

2.b.1 Gelijke behandeling van natuurbeherende organisaties, rechtspersonen en particulieren bij natuurbeheer gevolg van Europese regelgeving.

De bezwaarprocedure bij de Europese Commissie van de Vereniging voor Gelijkberechtiging van Grondeigenaren leidt ertoe dat de gelijke behandeling vorm gegeven moet worden van natuurbeherende organisaties, rechtspersonen en particulieren die aan natuurbeheer willen deelnemen. Deze gelijke behandeling houdt in dat eindbeheerders altijd een deel van de kosten voor de verwerving of omzetting naar natuur moeten financieren. Dit percentage kan variëren van 15% tot meer dan 50% en is afhankelijk van het gebied. In de rijks EHS ligt een percentage van 15% voor de hand maar in de provinciale EHS is dit percentage aanzienlijk hoger b.v. 50%. In Brabant Uitnodigend Groen is het

uitgangspunt dat de provinciale EHS gerealiseerd wordt met een cofinanciering van derden partijen voor gemiddeld 50%.

Datum

13 mei 2013

Documentnummer

3411424

2.b2 Efficiëntie in natuurbeheer blijft gewenst

Omdat de (kosten)effectiviteit van beheer een belangrijk criterium is voor natuurbeheer kan er toch een voorkeur zijn voor de beoogde eindbeheerder bijvoorbeeld omdat er eenheid van beheer moet zijn in een gebied. In onderling overleg met de manifestpartners zal worden bezien of eerder vastgestelde criteria, die toewijzing regelen aan ongeacht welke eindbeheerder, kunnen worden gehanteerd.

Uitgangspunt is echter dat een openbare en transparante procedure wordt gehanteerd.

2.c Onteigening in uiterst geval toegestaan omdat anders de EHS niet kan worden ingericht

Vooraf ten behoeve van het opzetten van het waterpeil is het nodig om alle gronden binnen de EHS gerealiseerd te hebben. Indien een laatste partij de uiteindelijke afronding en inrichting van het gewenste natuurbeheer blokkeert is onteigening een laatste optie waartoe GS kan besluiten. Anders dan via de aankoopplannen gebruikelijk was zal slechts in uitzonderlijke gevallen verworven worden op basis van volledige schadeloosstelling dan wel gevolgd door onteigening. De middelen om deze wijze van verwerving toe te passen ontbreken.

3. Voorfinanciering vanuit Brug nodig om liquiditeitsprobleem rijks EHS op te lossen

In de nota wordt er ingegaan op de onderlinge uitwisselbaarheid van middelen voor de realisatie van de rijks en provinciale EHS. Er zijn middelen (€ en ha) beschikbaar voor de realisatie van de rijks EHS. Daarnaast zijn er middelen voor de provinciale EHS vanuit BrUG. Tijdens 'het werkproces' kunnen deze middelen vermengd worden b.v. een ha rijks EHS wordt gekocht met beschikbaar provinciaal budget omdat tijdelijk geen liquide middelen vanuit het rijk beschikbaar zijn. Voorwaarde voor deze aanpak is echter dat uiteindelijk de rijks EHS gefinancierd is met rijks geld en provinciale EHS is betaald met provinciale middelen. Vanuit financieel risicobeheer is bepaald dat maximaal 35% van de beschikbare rijksmiddelen (waarde van 2274 ha) kan worden voorgefinancierd. Voor strategische aankopen van de rijks-EHS geldt als extra voorwaarde dat ze niet alleen gedekt zijn uit de 2274 ha maar ook dat er voldoende cashgeld d.m.v. de verkoop van ruilgronden voorhanden is. Ook zal er op toegezien worden dat de besteding van rijks en provinciale middelen overeenkomt met de realisatie van de rijks en provinciale EHS. In de administratie zal hierop worden toegezien en bij de verantwoording zal hierover worden gerapporteerd. In de aandeelhoudersinstructie en het investeringsreglement van de provincie voor het GOB zullen

voorwaarden verbonden worden aan de onderlinge uitwisselbaarheid van deze middelen.

Datum

13 mei 2013

Documentnummer

3411424

Kanttekeningen

2.1. Prioriteren van projecten leidt ook tot projecten waar de EHS niet wordt gerealiseerd

De prioritering van projecten leidt er ook toe dat er projecten op een bepaald moment niet worden geprioriteerd en waar daarom de EHS niet op korte termijn kan worden gerealiseerd. Dit kan tot teleurstelling leiden in gebieden en voor een verkopende partij omdat wij niet als kopende partij in de markt zijn.

Door te prioriteren worden echter, de beperkt beschikbare middelen zo effectief mogelijk benut en kunnen projecten afgerond worden.

2.2.a. Gemeenten hebben zelf een verantwoordelijkheid voor natuur

De gemeenten hebben zelf een verantwoordelijkheid voor de realisatie van natuur op haar grondgebied. Veel gemeenten hebben echter niet de financiële ruimte om landbouwgrond om te zetten naar natuur en daarmee de kosten voor EHS realisatie zelf te dragen. De aankoop voor de EHS waarbij de gemeenten de inkomsten inzetten in natuurrealisatie in het buitengebied maakt de verkoop bestuurlijk en financieel aanvaardbaar. Door voor te schrijven dat het in het buitengebied moet worden ingezet is de kans dat het echt bijdraagt aan natuur en landschap reëel.

2.2.b. De efficiëntie van natuurbeheer komt in gevaar door veel natuurbeheerders

De wijziging van het beleid biedt particulieren en rechtspersonen meer mogelijkheden om als natuurbeheerder op te treden. Dit kan leiden tot een versnippering van het beheer van de natuurgebieden. De Europese regelgeving schrijft echter voor dat de overheid geen voorkeurspositie mag verlenen aan enkele natuurbeherende organisaties. Om te voorkomen dat de versnippering effectief beheer in de weg staat is voorgesteld om in onderling overleg toch de doorlevering te kunnen sturen. Hierbij worden alle eindbeheerders op een zelfde wijze behandeld.

2.2.c1. Onteigening is een politiek beladen instrument

Onteigening is een politiek beladen instrument en is onaantrekkelijk voor degene die wordt onteigend. Vanuit de ZLTO wordt aangedrongen op terughoudendheid bij de inzet van het instrument. Daarentegen is de weerstand tegen de verwerving op basis van volledige schadeloosstelling minder groot, maar zijn de kosten in beide gevallen vergelijkbaar. Met name de laatste stap 'feitelijke onteigening' is gevoelig maar hiertoe is de afgelopen jaren niet overgegaan. De procedure hiertoe is in het gebied Jagersrust wel opgestart. Maar ook hier lijkt nu tot overeenstemming gekomen te worden.

Datum

13 mei 2013

Documentnummer

3411424

2.2.c2. Onteigening is duurder dan reguliere verwerving

Verwerving op basis van onteigening is een duur instrument waarvoor de middelen vanuit rijk en provincie slechts zeer beperkt beschikbaar kunnen worden gemaakt. Onteigening kan echter nodig zijn om een gebied af te kunnen maken. Omdat het slechts in uitzonderlijke situaties zal worden ingezet is de verwachting niet dat de kosten voor de realisatie van de hele EHS hierdoor noemenswaardig zullen stijgen.

2.2.c3. Beperkt inzetten van volledige schadeloosstelling/ onteigening vertraagt de realisatie van de EHS

Het terughoudend inzetten van de verwerving op basis van volledige schadeloosstelling of onteigening vertraagt de realisatie van de EHS ten opzichte van het oude verwervingsbeleid in de natte natuurparels. De beperkte beschikbaarheid van middelen is reden om toch voor deze beperkte inzet te kiezen.

3 Voorfinanciering rijks-EHS legt een te groot beslag op Brug middelen

De kans bestaat dat een aanzienlijk deel van de BrUG-middelen ingezet worden om de liquiditeitsproblemen van de rijks EHS op te lossen. Het budget dat hiermee gemoeid is moet beperkt worden omdat anders dit een risico zou kunnen zijn voor de realisatie van de provinciale EHS. Overigens kan de voorfinanciering ook vice versa werken. In de aandeelhoudersinstructie en het investeringsreglement van de provincie naar het GOB zullen voorwaarden verbonden worden aan de onderlinge uitwisselbaarheid van deze middelen.

Voor strategische aankopen van de rijks-EHS geldt bovendien als extra voorwaarde dat ze niet alleen gedekt zijn uit de rijksmiddelen (2274 ha) maar ook dat er voldoende cashgeld d.m.v. de verkoop van ruilgronden voorhanden is om te handelen.

Financiën

De flexibiliteit ad 3 raakt het budgetrecht van uw Staten. Daarom wordt u voorgesteld akkoord te gaan om in voorkomende gevallen provinciaal geld tijdelijk in te zetten voor rijksdoelen en toe te staan dat rijksmiddelen worden ingezet om de provinciale EHS te realiseren, zodat de uitvoering projectmatig en efficiënt kan worden opgepakt.

Europese en internationale zaken

De keuze is gemaakt om natuurbeherende organisaties, rechtspersonen en particulieren gelijk te behandelen bij de doorlevering van natuur binnen de EHS. Deze keuze is ingegeven door een bezwaar dat de

